

Theedius

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin orqanı

Heydər Əliyev

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

3 may 2024-cü il №13 (9071) | www.muallim.edu.az

muallim@media.edu.az

Elm və təhsil işçilərinə “Heydər Əliyevin 100 illiyi 1923–2023” yubiley medalı təqdim edilib

Əsrlər boyu Azərbaycan mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan olub

Əsrələr boyu Azərbaycan mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan olub... Çoxmədəniyyətli və böyük etnik müxtəlifliyə malik olan Azərbaycan cəmiyyəti əsrələr boyu ən mühüm dəyərləri – tolerantlıq, qarşılıqlı hörməti, dostluq və tərəfdarlıq kimi dəyərləri qoruyub. Əminəm ki, bir müstəqil ölkə kimi Azərbaycanın uğurlu inkişafını şərtləndirən məsələ məhz bundan ibarətdir.

Təcrübəmiz göstərir ki, biz müstəqilliyyin ilk ilə rində çox çətinliklər yaşadıq və bu vəziyyətdən çıxa bildik. Çünkü o vaxt işgal var idi, çox iqtisadi və sosial çətinliklər özünü bürüzə verirdi. Azərbaycanı parçalamaq cəhdləri var idi və məhz aqressiv separatçılıq var idi. Bütün bunlar Azerbaycan xalqının məhz həmrəyliyini, birliliyi- ni sınağa çəkdi. Buna görə milli maraqların qorunması bizim uğurumuz üçün çox vacib amil idi.

Azərbaycana gəldikdə, mədəniyyətlərarası dialoq elə bir məfhumdur ki, biz onu güclü şəkil-də təşviq edirik. Öləkəmizdə çoxsaylı tədbirlər təşkil edirik. Bunlar dinlərarası dialoqla bağlıdır. Müzikirələrin bir hissəsi olaraq məhz bunu Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu çərçivəsində həyata keçiririk və digər tədbirlərdə bu məsələyə toxunuruq.

Azərbaycan sülhü müharibə vasitəsilə təmin etdi... Biz demək olar 30 il ərzində işğal altında olmuşuq... Bizim beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazimizin 20 faizi demək olar ki, müstəqilliyin ilk illərindən 2020-ci ilədək işğal altında qalıb və bir milyona yaxın azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçküն olub, biz etnik təmizləməyə məruz qalmışq.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində ərazilərimizin böyük hissəsini azad etdik. Ötən ilin sentyabr ayında isə biz öz ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi tam şəkildə bərpa etdik. İndi isə biz münaqışədən sonrakı vəziyyətdəyik.

“Bayrağımızı qalib olaraq
dalğalandırmaq qürurvericidir”

882 müəllim metodist olmaq istəyir

Xəbər verdiyimiz kimi, Çinin Şençjen şəhərində 58-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadası (İMChO) keçirilib. Bakıdakı Kimya-biologiya təmayüllü Respublika liseyinin şagirdləri Ümid Mustafazadə, Murad Xəlilzadə və Türkiyə Dəyanət Vəqfi Bakı Türk Liseyinin şagirdi Nihad Hacızadə bu olimpiadada iştirak edib və vətənə 3 bürünc medalla qayıdıqlar. Paytaxt məktəbliləri olimpiada uğurları ilə bağlı təəssüratlarını “Azərbaycan müəllimi”nin oxucuları ilə bölgüsüblər.

Page 4

2024-2025-ci tədris ili üzrə I siniflərə qəbul başlayıb

tunun (ARTİ) Metodik Dəstək və Peşkar İnkışaf Mərkəzinin Əlaqələndirmə şöbəsinin müdürü Aynur Rüstəmova deyib ki, metodistlərin budəfəki seçim pro-
Mayın 1-dən 2024-2025-ci tədris ili üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin birinci siniflərinə şagird qəbuluna start verilib. Qəbul prosesi www.mektebegebul.edu.az portalı vasitəsilə

sesinə daha çox müəllim qatılıb: "Müəllimlər bu prosesdə iştirak etməkdə çox maraqlıdır. Metodist hazırlığı təliminin keyfiyyətindən, onlara göstərilən dəstəkdən də razıdırılar. Metodistlərlə həftədə bir, bəzən bir neçə dəfə görüşürük. Bu görüşlər canlı, ya da onlayn ola bilər. Problemləri müzakirə edir, onlara ehtiyac duyduqları məsələlərdə dəstək oluruz. Metodistlərlə elə bir iş mühiti yaratmışq ki, rahatlıqla çətinlik çəkdikləri məsələləri bölüşə, müzakirə edə, silə aparılacaq.

Elektron portalda 1 may saat 11:00-dən başlayacaq olan qeydiyyatı, 3 may tarixindən işləniləcək. Azərbaycan bölməsi üzrə sorğuların yerləşdirilməsi (məktəb və müəllim seçimi) həyat keçiriləcək.

Mayın 3-dən 17-dək dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin tədris digər dillərdə aparılacağı birinci siniflərinə qəbulla bağlı təşkil olunan müsahibəyə yazılmış qeydiyyat aparılacaq. Müsahibələr 7-30 may tarixlərində keçiriləcək. Müsahibədən uğurlu nəticə əldə edən uşaqların valideynləri 12 iyun-13 sentyabr tarixlərində məktəb və müəllim seçimi edə biləcklər.

Birinci sinfə sənəd qəbulu 13 sentyabr tarixinədək davam edəcək.

**82 minə yaxın uşaq
avtomatik olaraq
1-ci sinfə yerləşdirilib**

30 aprel 2024-cü il tarixində Azərbaycan baycan bölməsi üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin məktəbəhəzirliq qruplarında təhsil alan 82 minə yaxın uşaq avtomatik olaraq 1-ci sinfə yerləşdirilib.

Elektron portalda 1 may saat 11:00-dan uşaqların qeydiyyatı, 3 may tarixindən isə Azərbaycan bölməsi üzrə sorğuların yerləşdirilməsi (məktəb və müəllim seçimi) həyat kecirləcək.

Mayın 3-dən 17-dək dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin tədris digər dillərdə aparılan birinci siniflərinə qəbulğa bağlı təşkil olunan müsahibəyə yazılmış üçün qeydiyyat aparılacaq. Müsahibələr 7-30 may tarixlərində keçiriləcək. Müsahibədən uğurlu nəticə əldə edən uşaqların valideynləri 12 iyun-13 sentyabr tarixlərində məktəb və müəllim seçimi edə biləcək.

Bununla bağlı valideynlərə SMS bildirişləri göndərilib. Övladları avtomatik olaraq 1-ci sinfə yerləşdirilən valideynlər 1 may 2024-cü il tarixindən

lədəyinlər 1 may 2024-cu il tarixindən
mektəbeqəbul.edu.az saytı vasitəsilə
şəxsi kabinetlərinə daxil olaraq elekt-
ron ərizələrini çap edib məktəbə təq-
dim edə bilərlər.

**Uşaqların məktəbə qəbulunda hər bir valideyn üçün
əlçatanlığı təmin etmək əsas hədəflərimizdəndir.**

Elm və təhsil işçilərinə "Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923–2023)" yubiley medalı təqdim edilib

Ulu Öndərin genişmiqyaslı fəaliyyətində elmin və təhsilin inkişafı prioritet sahə kimi mühüm yer tutur

Elm və Təhsil Nazirliyi ilə "QS Quacquarelli Symonds" Beynəlxalq Reytinq Agentliyi arasında görüş keçirilib

Mayın 1-də Elm və Təhsil Nazirliyində "QS Quacquarelli Symonds" Beynəlxalq Reytinq Agentliyinin Şərqi Avropa və Orta Asiya üzrə regional direktoru Sergey Xristolyubov ilə görüş təşkil edilib.

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin rəhbərliyi ilə keçirilən görüşdə Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinin rəqabətəvamlılığının artırılması və beynəlxalq göstəricilər müvafiq olaraq inkişaf imkanları müzakirə edilib.

Görüş zamanı ölkəmizin təhsil proqramlarının beynəlxalq sahəde tanınmasını gücləndirmək, eləcə də əməkdaşlıq imkanları haqqında etrafı müzakirələr aparılıb.

Elm və təhsil naziri Masallıda vətəndaşları qəbul edəcək

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev 17 may tarixində Masallı rayonunda vətəndaşları qəbul edəcək. Qəbulda Masallı, Lənkəran, Astara, Lerik, Cəlilabad və Yardımlı sakinləri iştirak edə bilərlər.

Adları çökənilən rayonların sakinləri 10 may (saat 18:00-dək) tarixinədək Elm və Təhsil Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin 146-2 və 146-6 nömrəli telefonlarına (yalnız iş günləri və saatları ərzində) zəng etməklə qəbula yazılı bilərlər. Bununla yanaşı, nazirliyin rəsmi saytının https://edu.gov.az/az/contact_us bölməsinə elektron formada və ya +994 51 206 78 48 nömrəsinə "WhatsApp" vasitəsilə müraciət göndərmək mümkündür.

"Qərbi Azərbaycana QAYIDIS"

Olimpiadanın ilk mərhələsinə start verilib

Firudin Qurbanov: "Bu biliklər sizin gələcək inkişafınız üçün çox vacib olacaq"

Yüksək səviyyədə təşkil olunmuş olimpiada məktəblilərimiz böyük ruh yüksəkliyi ilə başlayıb. Elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov bilik yarışmasının "Qərbi Azərbaycana qayıdış" mövzusuna həsr olunmasının əlamətdar hadisə olduğunu bildirib. Nazir müavini əlavə edib ki, belə bir olimpiadann keçirilməsindən məqsəd Qərbi Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, folk-

dış" mövzusuna həsr olunmasının əlamətdar hadisə olduğunu bildirib. Nazir müavini əlavə edib ki, belə bir olimpiadann keçirilməsindən məqsəd Qərbi Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, folk-

loru, mədəni irsi, maarif və təhsilinin öyrənilməsi və təbliğidir. Bu sahədə tədqiqatlar aparılmışdır, filmlər çəkilməlidir.

"Bu biliklər sizin gələcək inkişafınız üçün çox vacib olacaq. Bilməlisiniz

ki, bizim soydaşlarımız hazırda öz tarihi torpaqlarında yaşayırlar. Ermeni millətçiləri soydaşlarını zorla öz torpaqlarından qovular. Biz öz torpaqlarımıza mütləq qayıdaqıq. Bu olimpiadanın adı da "Qərbi Azərbaycana qayıdış"dır. Siz bunları öz gələcək həyatınızda görəcəksiniz", - deyən nazir müavini şagirdlər bilik müsabiqəsində uğurlar arzulayıb.

Bu gün 10 min şagirdə verilən suallar bütün siniflərdə müzakirə olunacaq və yüz minlərə çatacaq

Təhsil İstututunun direktör müavini Fuad Qarayev bildirib ki, "Qərbi Azərbaycana qayıdış" olimpiadasının yekununda 18 şagird qalib elan ediləcək. Onlardan üçüncü olimpiadann qızıl, altı nəfər gümüş, doqquz nəfər bürünc medalı təqdim olunacaq".

Bildirib ki, olimpiadann keçirilməsindən əsas məqsəd Qərbi Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti, ictmai xadimləri, tarixi şəxsiyyətləri haqqında şagirdləri məlumatlandırmaq və bu sahədəki biliklərin daha derindən öyrənilməsinə nail olmaqdır.

"Bilik müsabiqəsində 10 minden çox şagird iştirak edir. Olimpiadada usaqlara 30 sual təqdim olunur. Sualların cavablandırılması üçün onlara 70 deqiqə vaxt verilir. Olimpiadada bütün ölkə üzrə 3 mərhələdə keçirilir - rayon (şəhər), regional və respublika mərhələsi. Rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələrindən sonra, yüksək nəticə göstərmiş şagirdlər regional mərhələyə keçəcəklər. Təşkilat Komitəsinin qərarı ilə biz regional mərhələdə iştirak edən şagirdləri onların olda edəcəkləri nəticələrə görə müəyyənləşdirəcəyik. Son olaraq da yekun - final mərhələsinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında keçirilməsi nəzərdə tutulub" - deyə Fuad Qarayev bildirib.

Əlavə edib ki, iyul ayında Naxçıvanda "Qərbi Azərbaycana Qayıdış"la bağlı festival təşkil ediləcək:

"Həmin festival çərçivəsində biz olimpiadanın final mərhələsinə təşkil edəcəyik. Ümid edirik ki, bu olimpiada ilə işlərimiz yekunlaşmayıcək. Belə ki, olimpiadada iştirak edən şagirdlər burada onlara təqdim olunan tapşırıqları siniflərinə aparacaq, mülliimlər, sinif yoldaşları ilə müzakirə edəcəklər. Əgər bu gün texminen 10 min şagird olimpiadada iştirak edirəsə, biz əminik ki, burada olan tapşırıqlar, məlumatlardan yüz minlərə şagirdin məlumatlandırılmasına həyata keçirilecek. Bütün şagirdlərə uğurlar diləyirik. Olimpiada Qərbi Azərbaycan İcması ilə birlikdə həyata keçirilir, münsiflər, ekspertlər həyəti Təhsil İstututu və Qərbi Azərbaycan İcması ilə birgə təşkil edilir. Ümid edirik ki, olimpiada müvəffeqiyyətlə başa çatacaq".

Daha sonra bilik müsabiqəsinə start verilər.

Qeyd edək ki, olimpiadanın ilkin mərhələsində ümumilikdə 10 minə yaxın şagird iştirak edib. Bakı mərhələsinə isə 975 şagird qatılıb.

Oruc MUSTAFAYEV

Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Ağcabədiyə səfər edib

Aprelin 26-da Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli Ağcabədi rayonunda səfərde olub.

Övvələcə Ağcabədi şəhərində Şəhidlər xiyabani ziyyərat edilib və onlarla xatirəsinə ucaldırılmış abidənin önündə gül dəstələri düzüllüb.

Səfər çərçivəsində Mətin Kərimli Ağcabədi Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı Raflı Hüseynovla görüşərək fikir mübadiləsi aparıb.

Sonra Aparat rəhbəri Ağcabədi şəhəri 8 nömrəli körpələr evi-üşaq bağçasında olub, müsəbiqə yolu ilə işə yeni qəbul olunmuş tərbiyəçi-müəllimlərlə görüşüb.

Daha sonra 1 nömrəli tam orta məktəbi ziyarət edən Mətin Kərimli söziğəndə təhsil müəssisəsində çalışan, şəhid Akif Abbasovun anası Xanım Mehtiyeva ile görüşüb və burada dərs prosesində iştirak edib. Bundan əlavə, məktəbin fiziki tərbiyə müəllimi, 44 günlük Vətən müharibəsinin iştirakçısı Elgün Həsənovla da görüş keçirilib, xatirə fotosu çəkdirilib.

"Könüllü DOST" programının 5 illik fəaliyyətinə həsr olunmuş "TeaTalks with DOSTs" adlı tədbir keçirilib

Mayın 2-də DOST İnkıfəziv İnkışaf və Yaradılıqlı Mərkəzdə DOST Agentliyinin "Könüllü DOST" programının beşillik fəaliyyətinə həsr olunmuş "TeaTalks with DOSTs" adlı tədbir təşkil edilib.

Tədbirin keçirilməsində məqsəd könüllü gənclərlə hökumət rəsmiləri, baş icraçı direktor və digər top-mənecərlərin görüşlərini təşkil etmək, onların uğur hekayələrini könüllülərlə paylaşmaları və gənclərdə liderlik bacarıqlarının inkişafına dəstək göstərməkdir.

Tədbirdə əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Anar Əliyev, gənclər və idman nazirinin müavini Fərhad Hacıyev, Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar Agentliyinin

sədr müavini Ceyhun Salmanov, Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli və digər şəxslər iştirak ediblər.

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Anar Əliyev çıxışında "Könüllü DOST" iştirakçılarını proqra-

min beşilliyi münasibətə təbrik edib və ölkəmizdə könüllülük hərəkatının genişlənməsində onun əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. Nazir müavini könüllülərin xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şəxslərə yardım etməklə həm sosial sahəyə dəstək göstərdiklərini, həm də bu sahə ilə bağlı böyük təcrübə qazandıqlarını vurgulayıb.

Digər çıxışçılar "Könüllü DOST" programının iştirakçılarını təbrik ediblər və könüllülükün ölkəmizdəki əhəmiyyətindən danışıblar.

Tədbirdə könüllülər üçün "CEO Talks" təlimi də keçirilib. Çıxış edənlər idarəçilik sahəsində biliq və bacarıqlarını gənclərə böülübürlər və onlara karyera istiqamətində tövsiyələr veriblər.

Olimpiada həyəcanı, medal sevinci

Hədəfi "Kimya mühəndisliyi" ixtisası üzrə xaricdə təhsil almaqdır

İlk həmsəbətimiz Kimya-biologiya tomaylı Respublika liseyinin 10-cu sınıfı şagirdi Ümid Mustafazadədir.

O, liseyə 8-ci sinifdən qəbul olub və həmin vaxtdan da kimya müəllimi Elmur Nəbiyevin təşəbbüsü ilə olimpiadalarla qatılıb. 9-cu sinifdə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və Bakı Ali Nefit Məktəbinin birgə təşkilatçılığı ilə Ulu Önder Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətində keçirilmiş Bakı Elm Olimpiadasında qızıl medal qazanıb. "İstedadların hazırlığı laboratoriysi" Beynəlxalq Olimpiadasında bürünc medalla layiq görürlüb.

Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadası 20-26 aprel tarixlərində Çin Xalq Respublikasının Şenjen şəhərində keçirildi və 20-dən çox ölkədən 151 şagird iştirak etdi. Olimpiada 3 mərhələdən ibarət idi. İlk iki mərhələ teori, sonuncusu isə eksperimental turlar idi. Ümumilikdə 90 nöfər medal qazanıb və mon bürünc medalla layiq görüldüm", - deyən Ümid bu uğurunda azıyyəti olan bütün müəllimlərin təşəkkürünü bildirir.

Futbolda, şahmata, üzgüçüliyə, musiqiyə maraqlı olimpiada qalibinin gelecek hədəfi nüfuzlu xarici universitetlərin birində "Kimya mühəndisliyi" ixtisası üzrə təhsil almaqdır.

"Bayraqımızı qalib olaraq dalğalandırmaq qürurvericidir"

58-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında uğur qazanan digər məktəbli isə Türkiye Deyanet Vəqfi Bakı Türk Liseyinin 11-ci sınıfı şagirdi Nihad Hacizadədir.

Qatıldığı ilk beynəlxalq olimpiada 2023-cü ilin mayında Qazaxstanın Astana şəhərində keçirilen 57-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadası olub. Nihadın söyleyişindən gələr, bəlli olimpiadada uğur qazanmasa da ruhdan düşməyib. 2023-cü ilin iyundan Özəkistən Xivo şəhərində keçirilən Əl-Biruni adına Beynəlxalq Kimya Olimpiadasında bürünc medalla mükafatlandırılıb və bu,

onun ilk medali olub.

Bu uğurun davamı olaraq iyulda İş-veçərinin Sürx Şəhərində keçirilən 55-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında iştirak edərək bürünc medal qazandı. Beynəlxalq yarımlarda ölkəmizi temsil etmək, bayragımıza qalib olaraq dalğalandırmaq çox qürurvericidir" - deyən Nihad Hacizadə 9-cu sınıf buraxılış imtahanından 275 bal, 11-ci sınıf buraxılış imtahanından 300 bal toplayıb. Futbol və stolüstü tennisdə mərəqə gösterir. Düşünür ki, idman dersden sonra yaxşı istirahətdir. Nihad da gələcəyin kimya mühəndisi olmaq arzusundadır.

"Nəhayət, Çin Xalq Respublikasının

Şenjen şəhərində keçirilən 58-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında iştirak edərək bürünc medal qazandı. Beynəlxalq yarımlarda ölkəmizi temsil etmək, bayragımıza qalib olaraq dalğalandırmaq çox qürurvericidir" - deyən Nihad Hacizadə 9-cu sınıf buraxılış imtahanından 275 bal, 11-ci sınıf buraxılış imtahanından 300 bal toplayıb. Futbol və stolüstü tennisdə mərəqə gösterir. Düşünür ki, idman dersden sonra yaxşı istirahətdir. Nihad da gələcəyin kimya mühəndisi olmaq arzusundadır.

daşında və İSTLAB-da qızıl medallarla layiq görürlüb.

Murad deyir ki, olimpiadalar müxtəlif ölkələrin şagirdləri ilə tanışlıq baxımından böyük önem daşıyır. "Ötən olimpiadalarla tanış olduğum, bu gün də tənsiyətdə olduğum şagirdlər var. Əlaqə saxlayır, biliklərimizi paylaşırlar, müxtəlif mövzularda müzakirələr aparıq".

O, həm də idman həvəskarıdır, uzun illərdir şahmatla məşğul olur. Birinci dərəcəli şahmatçıdır. Murad da ali təhsilini xatirədə almağı hədəfləyir.

Sifai SƏFƏROVA

Azərbaycanla Qırğızistan arasında elm və təhsil əlaqələri genişləndirilir

"MDU-da Qırğız Respublikasının ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığın inkişafına xüsusi diqqət göstəriləcək"

Azərbaycanla Qırğız Respublikası arasında ikitəlli və çoxərəfi əlaqələrin yüksələn xələ inkişafında humanitar sfera, o cümlədən elm və təhsil sahəsində əməkdaşlıq əhəmiyyətli rol oynayır. Hər iki ölkənin dövlət başçılarının siyasi iradesinə, tarixi, dil, din və etnik bağlılığı əsaslanan qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin uğurlu perspektivi digər sahələrə yanaşı, elm və təhsil əlaqələrinin də gücləndirilmesinə ciddi zəmin yaradır. Bu nöqtəyi-nəzərdən ilin aprelin 24-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Bayramov iştirak ilə Azərbaycan-Qırğızstan sənədlərinin imzalanması ikitərəfi əlaqələrin inkişafında yeni sohifə hesab olunur. İmzalanmış sənədlər arasında "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qırğız Respublikası Nazirlər Kabinetinə təhsil və elm sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş" in yərəmə ölkələrərə əməkdaşlığı gündələyində elm və təhsilin prioritət rolunu bir dəfə təsdiq etmiş oldu.

Bu fikirleri AZƏRTAC-a açıqlamasında Mingəçevir Dövlət Universitetinin (MDU) rektoru Şahin Bayramov söyleyib. O bildirib ki, regionda yerləşən və hazırda modernləşmə istiqamətində fealiyyətlərin davam etdirən Mingəçevir Dövlət Universitetindən Azərbaycan və Qırğız Respublikası arasında elm və təhsil əlaqələrinin inkişafına xüsusi önem verilir. "Dövlətəmiz biz istiqamətdə həyatə keçirdiyi uğurlu siyasetin yaradığı geniş imkanlarından faydalamaq, eləcə də əməkdaşlığın inkişafına töhfə məqsədilə MDU-nun xarici əlaqələrindən Qırğız Respublikasının müvafiq ali təhsil müəssisələri ilə işbirliyin qurulması və genişləndirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılır. 2022-ci il sentyabrın 15-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya Rektorlar Forumunda təmsil olunub. "Milli innovasiya ekosisteminin qurulmasında universitetlərin rolü" mövzusuna həsr olunan Forum Qırğız Respublikasının Təhsil və Elm Nazirliyi və Ümmdündüyü Əqli Mülkiyyət Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Dünyanın 60-ə yaxın ölkəsindən 100-dən çox ali təhsil müəssisəsinin rəhbərlərinin, ekspertlərin, bəyənəlxalq təşkilatların və programların nümayəndələrinin qatılığı forumun panel sessiyasında universitet "Yeni dövrün universitetinin qurulması: innovativ və dayanılgı inkişafı əsaslı ali təhsil müəssisəsi konsepsiya" mövzusunda təqdimatlıdır. Sənəd 2022-ci il sentyabrın 16-də MDU Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkekde keçirilən Dünya

MÜƏLLİMƏ METODİK DƏSTƏK

Təbiətyönümlü dərslərdə müəllimlərin istifadə edə biləcəyi

"PhET" interaktiv simulyasiyası

Virtual laboratoriyalarda real öyrənmə təcrübəsi

Nəzərəalsaq ki, müasir kurikulum daha çox təcrübə əsaslı öyrənməyə səykiyor, bu zaman tədris laboratoriyalarının bütün məktəblərdə olmasına etibar yaranır. Lakin rəalliq budur ki, həmin laboratoriyalar bütün məktəblərdə qurulması müəyyən qədər çətin və vaxt aparan bir prosesdir.

Sevindirici xəber oduq ki, canlı laboratoriyalarda şagirdlər, xüsusiylə riyaziyyat, kimya, biologiya, fizika, coğrafiya kimi təbiətyönümlü dərslərdə virtual laboratoriyalarda real öyrənmə təcrübəsi yaratmaq mümkündür. Bunun üçün internet üzrində müxtəlif simulyasiya əsaslı öyrənmə resursları mövcuddur.

Bu gün "Azərbaycan müəllimi" olaraq sənədliyinə və Azərbaycan dilində rahat istifadə edə biləcəyinizi bir resurs təqdim edəcəyik. Bu faydalı resurslardan biri də Kolorado Universitetinin təqdim etdiyi "PhET" interaktiv simulyasiyadır (Şəkil 1).

İlk olaraq "PhET" hesabınızı yarada bilərsiniz. Bunun üçün <https://phet.colorado.edu/> saytına daxil olaraq hesabınızı formalasdırmaqlı ilk addımı da bilərsiniz. Hesabınızı formalasdırmaqdan başlayıdığınızda təhsil mütəssesəsiniz (universitet və ya məktəb), eleara da sınıfı, fənni və s. seçməkə məzmunu adaptasiya edə, yeni uyğunlaşdırma bilərsiniz.

Təbiətyönümlü fənlərin vizual və konseptual modellərini elçatan edir

"PhET" simulyasiyaları real həyat hadisələri ilə əsas elm arasında olaraq vurğulayırlar, təbiətyönümlü fənlərin vizual və konseptual modellərinin telebələr üçün elçatan olmasına kömək edir. "PhET" simulyasiyaları, ilk növbədə, universitet və lisey telebələri üçün hazırlanub və sınaqdən uğurla keçib.

"PhET" simulyasiyaları şagird və telebələrə müxtəlif elektrik və elektronik konseptləri öyrətmək üçün effektiv alətdir. Bu simulyasiya vasitəsilə öyrənənlər virtual batareyalardan, naqillərdən, lampalarдан, rezistorlardan, aclarlardan və virtual kondensator və induktorlardan istifadə edərək sxemlər qura bilərlər. Həmçinin "PhET" simulyasiyaları görünməz hadisələri, məsələn, elektronların hərəketini, qaz molekullarının davranışını və elektrik enerjisinin davranışını virtual olaraq görmə imkanı yaradır. Bu simulyasiyalar, öz növbəsində, öyrənənlərin qabaqcıl mövzularda müüküma bacarıqlarını gücləndirir.

121 dildə 166 interaktiv simulyasiya

"PhET" Azərbaycan dilə də olmaqla, ümumilikdə 121 dilda fəaliyyət göstərir. Burada töbət elmləri üzrə 166 interaktiv simulyasiya mövcuddur. 166 interaktiv simulyasiyadan 114-ü 2022-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə VI qrant məsabiqəsinin qalibi olan "PhET" interaktiv simulyasiya platformasının Azərbaycan məktəbləri üçün adaptasiyası" layihəsi çərçivəsində dili mizə uyğunlaşdırılır.

Bütün sahələrdə olduğu kimi, təhsil də də yeni texnologiyaların istifadəsi səmərəliyi artırmağa imkan yaradır. Təsdiçi deyil ki, müasir təlim-tədris prosesində simulyasiyaların istifadəsi genişlənməkdədir. Müəllimlər artıq çoxsaylı resurslardan rahatlıqla istifadə etməklə şagirdlər və telebələr üçün səmərəli öyrənmə təcrübəsi yarada bilərlər.

Sayıtın ümumi interfeysi ingilis dilində olsa da, brauzer üzərindən avtomatik Azərbaycan diline çeviridikdən sonra "simulyasiyalar" bölməsindən "tərcümə edilmiş simulyasiyalar" alt başlığına keçid etməklə Azərbaycan diline adaptasiya olunmuş interaktiv simulyasiyalarla tanış ol bilərsiniz. Növbəti addimdə isə açılan pəncərədən müvafiq olaraq fənnin mövzusuna, sinfə uyğun simulyasiyaları axtarısa vermək mümkündür (Şəkil 2).

Pulsuz interaktiv riyaziyyat və elm simulyasiyaları

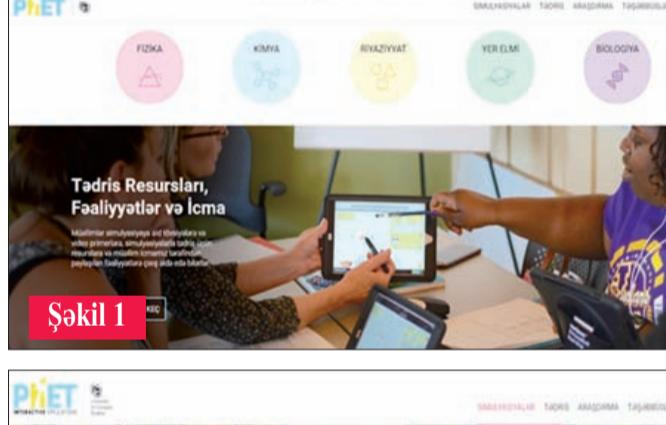
Qeyd edək ki, 2002-ci ildə Nobel mükafatı laureati Karl Viman tərəfindən əsaslı şəxsiyətlərə və öyrənenlərin təcrübə əsaslı öyrənməsi təqdim edəcəyik. Bu faydalı resurslardan biri də Kolorado Universitetinin təqdim etdiyi "PhET" interaktiv simulyasiyaları layihəsi pulsuz interaktiv riyaziyyat və elm simulyasiyalarını təqdim edir.

"PhET" simulyasiyaları geniş təhsil tədqiqatlarına əsaslanır və öyrənenlərin təcrübə əsaslı öyrənməsi təqdim edəcəyik. Həmçinin təqdim etdiyi "PhET" interaktiv simulyasiyalarla real öyrənmə təcrübəsi yaratmaq üçün "PhET" simulyasiyalarından istifadə etmək mövafiqdir.

"PhET" simulyasiyaları praktiki təcrübələri bu resursla şagirdlərinin və ya telebələrinizə nümayis etdirə, həmçinin təqdim etdiyi "PhET" simulyasiyalarından istifadə etmək mövafiqdir.

"PhET" simulyasiyaları genis təhsil tədqiqatlarına əsaslanır və öyrənenlərin təcrübə əsaslı öyrənməsi təqdim edəcəyik. Həmçinin təqdim etdiyi "PhET" simulyasiyalarla real öyrənmə təcrübəsi yaratmaq üçün "PhET" simulyasiyalarından istifadə etmək mövafiqdir.

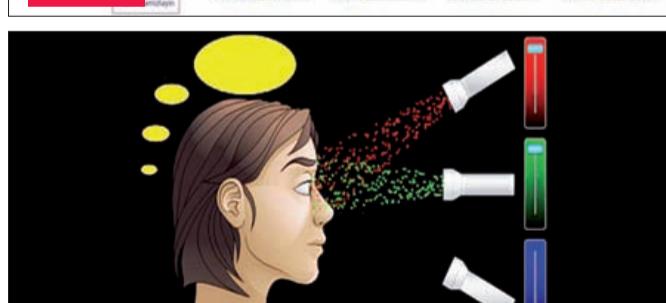
Vaqif FƏTULLAYEV

Şəkil 1

Şəkil 2

Şəkil 3

"Azərbaycan dilinin qorunması milli kimliyimizin qorunması deməkdir. Azərbaycan dili çox zəngin dilidir. Dünyada 50 milyondan çox insan üçün Azərbaycan dili Ana dilidir"

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Ana dilimiz - milli kimliyimiz

mövzü baxımından aktual olmalıdır. Bunlarla yanaşı müəllim auditoriyanı razı sala bilmək üçün yüksək nitq mədəniyyətin tərkib hissələrindən biridir. Dövlət məsteqiliyimizin başlıca rəmzlərindən sayılan Azərbaycan dilinin öyrənilməsi, dilimizin comiyotdə tətbiqi dairəsinin genişləndirilməsi həm də günün vacib telebələrdən sayılır. Bu telebələr çərçivəsində gənclərə daim tomasda olan müəllimlərin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Onlar əməli fəaliyyətlərində dildən yüksək seviyyədə istifadə etmək bacarıq və vərdişlərini yiyələnmək, bəkəfiyyəti gələcəyin qurucularına - gənclərə də aşşalımlıdır. Vaxtilə böyük Azərbaycan yazıçısı M.S. Ordubadi yazırı: "Cəbhədə qılınca, məclisde gözəl nitq malik olanlar qəhrəmandır". Deyirlər, müəllim üçün qaralıq olur masələ şagird üçün zülümətdir. Gələcək üçün gözəl nitq, dənisiq qabiliyyətinə malik gənclərin hazırlanması daha çox müəllimlərin üzərinə düşür. Ona görə də müəllim fenomeni bütün dövrələrdə diqqət mərkəzində olmuşdur.

Ümumiyyətə isə, nitqde işlənən dildi vasitələri no qədər rəngarəng, cəxçələr olarsa, nitq də o qədər zəngin olur. Nitqin zənginliyi dəha çox mütələf mədəniyyəti ilə bağlıdır. Abbas Səhət demisidir: "Bəddi edəbiyyat oxumağı vaxt tapmaq lazımdır, yoxsa adamın beyni quruyar". Hər bir bəddi adəbiyyat yeni bir dünyadır, adam orada yeni-yeni sözlər və əhvalatlarla, adalarla qarışlaşır. Ona görə də müəllim təkcə öz nitqinin yox, şagirdlərin də nitqin zənginliyin qeydindən qalmağı homişəkindən daha keskin şəkildə qarşıya qoyur. Nitqin gözəlliyyəti insana xas olan digər xüsusiyyətlər arasında əsas yerləndirir. Yüksək nitq mədəniyyətin yoxluğunda əsaslı olmaq insanın səhərətinə, ləyakotuna və hörmətinə artıran vacib amillərdən sayılır.

Təhsil aldıqları müddət ərzində kiçik yaşlı şagirdlərin inkişafında on mühüm nüaliyyətləri xarakterizə, sonrakı yaş merhələsində onların inkişafını temin etmək və bu inkişafın təməlində dayanın psixoloji keyfiyyətlər formalaşdır. Psixoloq-alim, professor Əbdül Əlizadə qeyd edir, ki, ibtidai məktəb yaşında "uşaqın insanlarla münasibətlərinin yenidən qurulması baş verir, çünki təhsil fəaliyyətinin başlangıcı usaqın böyükər və həmyəşidər ilə münasibətlərinin yeni şəkildə müvəyyən edir. Reallıqda sosial münasibətlərin iki səfər var: "uşaq - böyük" və "uşaq - usaqlar". Bu səfərlər bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədədir". Məlumudur ki, məktəb nitq inkişafı ilə bağlı şagird qarşısında yeni telebələr qoyur. Məsələn, şagird dərsdə suallar cavab verərək onun nitqi sadı, ifadeli, fikri iso aydın və yığcam olmalıdır. Uşaq məhz məktəbdə bu və ya digər situasiyalarda nitq etiketlərindən "sağ ol", "təşəkkür edirəm", "zəhmət olmasa, deyin", "icazə verin, size ual verim" və s.) istifadə edir, müəllim və digər şagirdlər münasibət yaratmaq üçün nitqin düzgün şəkilde qurmaq çalışır. Belə ki, onlar ünsiyyət qurmaq, empatiya göstərməyə, davranışlarını müəyyən dərəcədə idarə etməyə, etik davranışının əsas qaydalarına emal etməyə, gündəlik həyatda, oyunda və dərsdə qarşılıqlı əlaqədə olmağa başlayırlar.

Ibtidai sinifdə təhsil alan şagirdin nitq inkişafına onun müəllimləri, hemşəndləri və ailesi təsir edir. Məktəb daxil olan uşaq tamamilə yeni bir mühitə döşür, artıq onun daimi vəzifələri yaranır. Belə ki, müüllimlər, ailesi, qohumları, hətta yad insanlarla uşaqla iştiqamətə ünsiyyət qurmaqə başlayırlar. Ibtidai məktəb şagirdlərinin ünsiyyət bacarıqları və vərdişləri yeni sosial səraitdə, böyükər tərəfindən xüsusi olaraq təşkil edilən təhsil mühitiində inkişaf edir. Məktəbə qədəm qoyduğu ilk gündə başlayaraq şagird sınıf yoladaları və müüllimləri ilə şəxsiyyətlərə qarşılıqlı əlaqə girir. Bu əlaqə müəyyən dinamik inkişaf qanunauyğunluqlarına qarşıdır. Şagird məktəb mühitiində daxil olduğunda sosiallaşmanın həlledici amili kimi təlim fəaliyyətlərinin mənimsənilməsi, məcburi təlim bacarıq və vərdişlərinin inkişafı baş verir.

Müəllim nitqinin elmiliyi, nitq mədəniyyətinin birinci və əsas şərti olan nitqin düzgünliyinə əsaslanmalıdır; xüsən, Azərbaycan dilindən dərəyən müəllim dilin fonetik, leksik və grammatik qaydalarını tam şəkildə bilməli, sözələrin düzgün yazı qaydaları ilə yanaşı, telefiz qaydalarına da ciddi riayət etməlidir. Müəllimin nitqində dıqqəti cəlb edən və nitq mədəniyyətinin əsas şərtlərindən sayılan nitqin deqiqiliyidir. O, bilmək nə qədər düzgün şərh etə də, fikrin ifadəsi üçün daha deqiq olan söz və ya ifadə şəcməli, şagirdlərin bu və digər məsələni aydın şəkildə başa düşməsinə nail olmalıdır. Müəllimin nitqindən sadə, səlis, rəvan olması, fikrin mentiqi ardiçiliqlə qurulması birinci növbədə onun savad dərəcosundan asıldır. Şagirdlər və telebələr müüllimlərindən və onun nitqindən faydalandıqları üçün müüllimlərin üzərinə ikiqat məsuliyyət düşür. Hər bir sözün əsas, ilkin menası olduğu kimi, sonradan törema müxtəlif mənə çalarları da vardır. Müəllim öz nitqində bunlardan əsas məqsədi bildirmək üçün yerli-yingerdə, ustalıqla istifadə etməyi bacarmalıdır.

Bəlkə, şagirdlərin nitq mədəniyyəti aşağıdakılardan ibarət dır: 1. fikirlərini deqiq və aydın ifadə etmek, rabiteli və nazakatlı nitq, ədəbi dilin normalarına riayət etmek; 2. nitq etiketi qaydalarından yerində istifadə etmek; 3. nitq intonasiya və ifadəliliklər vasitələrindən istifadə etmek. Nitq mədəniyyəti bacarıqlarının formalaşmasının əsas məqsədi şagirdlərin arasında normal ünsiyyət yaratmaq, fənlər üzrə öyrənilən bilməklərini mənimsetməkdir. Bu məqsədə şagirdlər arasında nitq mədəniyyətinin formalaşdırılması sınıfdənəzarət tədbirlər vasitəsilə de həyata keçirmək somerli notice vero biler.

Şagirdlər ana dilində şagirdləri, danışıq məzmunlu,

Rəna ŞİRİYEVA,
Təhsil İnstitutunun əməkdaşı

Universitet elmini necə inkışaf etdirə bilərik?

Təhsil sahəsində aparılan struktur dəyişikliklərindən sonra elm və təhsilin integrasiyası, universitetlər və elmi-tədqiqat institutları arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi ilə bağlı fikirlərini “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə verdiyi müsahibəsində bölüşən ali təhsil sahəsində beynəlxalq ekspert, “E-Quadrat Science & Education” (Almaniya) şirkətinin direktoru Egor Yablokov qeyd edir: “Mühüm vəzifelərdən biri ali təhsil müəssisələrində həqiqi elm mühitin formallaşmasıdır. Elə bir mühit ki, həm universitet əməkdaşları, həm də yuxarı kursların tələbələri cəlb olunsun”.

- Müasir üniversitet sovet tehsil sisteminde öyrəşdiyimiz kimi, müəllim və tələbələrdən, mühazırələrdən ibarət deyil. Bütün dünyada yaxşı üniversitetlər bir qədər fərqli prinsiplər üzrə işləyirlər. Elmi araşdırırmalarla məşğul olan tədqiqatçı konkret mövzu üzərində çalışır. Məsələn, tətbiqi riyaziyyat və ya digər fundamental tədqiqat mövzusu üzrə araştırma aparan tədqiqatçı öz ətrafında elmi qrup yaradır. O, universitetdən və ya dövlətdən qrant, digər daimi maliyyələşmə alır, bu, xarici və qarşıq maliyyələşmə sistemi də ola bilər. Tədqiqatçı öz ətrafında müəyyən sayıda tələbələr qrupu formalasdırır. Bu qrup universitet çərçivəsində, hansısa abstrakt mövzuda yox, konkret əhəmiyyət kəsb edən istiqamətlərdə araşdırılmalara başlayır və ya bu universitetdə digər elmi qruplar tərəfindən aparılan tədqiqatlara qoşulurlar. Bundan əlavə, yaxşı üniversitetlərdə beynəlxalq fəaliyyət, onların imkanları, xaricdən elmi rəhbərləri də var. Onlar tərəfdən universitetlərle elmi istiqamətlərdə araşdırımlar aparırlar. Məhz bununla da tələbələr müvafiq olaraq erkən kurslardan, deyək ki, 3-cü kursdan real tədqiqat fəaliyyətlərinə başlayırlar. Tələbələr elmi tədqiqatların metodologiyalarını, qaydalarını, hipotezlərin qoyulmasına iştirak etməyi, elmi təcrübələrin aparılmasını öyrənməlidirlər. Hansı sahədə - humanitar və ya fundamental asılı olmayaraq elmi metodologiyalar hər yerdə bu və ya digər dərəcədə eynidir. Bununla da tələbələrin təmsil olunduğu elmi qrup sürətlə böyümə imkanı əldə edir. Bu qruplara həm yuxarı kurs tələbələrini, aspirantları, əgər tibdən danışırıqsa, oradakı ordinatörleri, internləri, ixtisaslaşma xüsusiyyətindən asılı olaraq müəsir əcnəbi universitetlərdə rast gəldiyimiz rezipendentləri də qoşmaq olar.

“Azərbaycanda bir neçə universitet bu istiqamətə doğru addım atmağa başlayıb”

- Sizce, tədqiqat universiteti statusu qazanmaq yolunda əsas vəzifə nə olmalıdır?

- Əsas vəzifə Azərbaycan universitetlərinin daxilində güclü elmi mərkəzlərin yaradılmasıdır. Azərbaycanda bir neçə universitet var ki, artıq bu istiqamətdə düzgün addimlar atmağa başlayıblar. Burada heç şübhəsiz ki, dövlət tərəfindən dəstək mühüm amildir. Lakin bu, öz-özünə baş verməyəcək. Bu, sərf akademik təhsil verən universitetdən, tədqiqat universiteti adlandırılınan ali məktəbə transformasiyanı nəzərdə tutur.

Bu, həddən artıq hössas mövzudur. Ona görə ki, universitetin akademik heyəti, elmlə məşğul olan insanlar öz işlərini yenidən qur-malıdır. Onlar həftənin 5 günü, bəlkə də 6 gün tədrislə məşğuldurlar, mühazirələrə ha-zırlaşır, bəzən də çox kiçik elmi məqalələr yazırlar. Tədqiqat universitetinə keçdikdən sonra isə onlar öz iş rejimlərini köklü surətdə yenidən gözdən keçirməli, deyək ki, 3-4 gün tədqiqatla, bir gün isə tədrislə məşğul olmalıdır. Deməli, tamamilə başqa cür işləmək lazımdır. Ancaq hansısa professordan, assis-tentdən danışırıqsa, onun birdən-birə başqa cür işləməyə motivasiyası haradan olacaq? Hansısa motiv olmalıdır. Bu yolu keçən bir çox ölkələrdə universitetlərdə elmin inkişaf etdirilməsi, onların tədqiqat universitetlərinə transformasiyanı təmin etmək üçün dövlət ta-

rəfindən maliyyə ayrılib. Yəni, maliyyə və saiti sərf elmi tədqiqatlara deyil, mövcud ali məktəblərin tədqiqat universitetlərinə çevrilmesi üçün ayrılb. O mənada ki, ali məktəblər özlərində elmi mərkəzlər yarada, onları komplektləşdirə, professor-müəllim heyəti üzvlərinin tədqiqatlılıq mövqelərinə keçməsini təmin edə bilsinlər. Bundan əlavə, universitetlərdə elmin təşkili üçün vakant yerlərə müsabiqə elanı verilməlidir ki, ölkədəki, eləcə də xaricdəki gənclər də Azərbaycana, vətənə gəlib bu mövqeləri tutu bilsinlər. Ancaq insanların yeni rejimdə işləməsini motivasiya etmək lazımdır.

Digər bir problem də bundadır ki, elmə
veni cəlb olunan insanların tədqiqat universi-

Tələbələr elmi tədqiqatların metodologiyalarını, qaydalarını, hipotezlərin qoyulmasında iştirak etməyi, elmi təcrübələrin aparılmasını öyrənməlidirlər.

Əsas vəzifə Azərbaycan universitetlərinin daxili lində güclü elmi mərkəzlərin yaradılmasıdır. Azərbaycanda bir neçə universitet var ki, artıq bu istiqamətdə düzgün addımlar atmağa başlayıblar.

Universitetlərlə elmi-tədqiqat institutları arasında araşdırırmalar məhz tədqiqatçıları ona doğru yönəltməlidir ki, onlar daha çox dissiplinlərarası layihələrlə məşğul olsunlar.

tet çərçivəsində işləməyə başlamaq üçün zəruri səriştələri çatmir. Yenə də onları tədqiq-qatçılıq fəaliyyətlərinə həvəsləndirmək üçün

İmvanlıq qurumları tərəfindən impuls olmaqdır. Bu impuls dövlət, nazirlik tərəfindən universitetlərə verilməlidir.

- *Təhsil və elmi müəssisələr arasında əlaqələrin güclənməsi hansısa keyfiyyət dəyişikliklərinə gətirə bilərmi?*

- Bu, çox doğru istiqamətdir və böyük effekt verə bilər. Bilirom ki, əvvəllər akademiyaya aid olan bir neçə elmi tədqiqat institutunu universitetlərlə qarşılıqlı fəaliyyətə dair əməkdaşlıq haqqında memorandum imzala-yıb. Çox vacibdir ki, bu razılaşmalar kağız üzərində qalmasın, real birgə fəaliyyətə çevrilisin. Burada nələri gözdən keçirə bilərik? Əlbettə, bu, o vaxt real olacaq ki, bu əməkdaşlıq formulu həm tədqiqat institutlarına, eləcə də universitetlərin özlerinə lazım ola-caq. Bu, dövlətin təşəbbüsüdür. Buna görə de-hi təsdiq fikrini etmək üçün təlimatçıdan ləğv

Diger tərəfdən universitet-elm müəssisələrinin birgə əməkdaşlığı üçün hansısa qrant maliyyələşməsi barədə düşünmək olar.

Həmçinin dövlət tərəfindən çox düzgün monitoring (smart.monitoring) aparılmalıdır ki, tərəflər real olaraq nə işlər görürler, razılaşmanın ruhuna uyğun əməkdaşlıq edirlərmiş, hansısa bирgə tədqiqat layihələri icra olunur? Universitetdən nə qədər tələbəyə tədqiqat institutundan elmi rəhbər ayrılib və ya nə qədər tələbə müəyyən vaxt ərzində bu və ya digər elmi tədqiqat müəssisəsində təcrübə keçir? Universitet elmi-tədqiqat institutundan hansısa elmi layihə əldə edibmi? Eyni zamanda universitet elmi- tədqiqat müəssisəsinə nə nə verir? Bunlar daimi olaraq qurumları arasında əməkdaşlığın monitoringini izləməyi imkan verir. Həm universitetlər, həm tədqiqat institutları əməkdaşlığı başlaya bilərlər.

atların metodologiyaları-
si, teknikleri, tekniklerin

lər riyaziyyat jurnallarında dərc olunubsa, deməli mümkünür ki, onları yalnız riyaziyyatçılar oxuyacaq. Nə vaxtsa kimsə bu məqalələrə istinad etə, beləkə nə vaxtsa faydalı nəsə bir şey ortaya çıxa bilər, ancaq bu tezliklə baş vermir. Lakin biz bu qarsılıqlı əlaqəni dünyadan, ölkənin, cəmiyyətin firavanhıqına gətirib çıxaran işlərə yönəldəsi olsaq, onda məsələyə başqa cür yanaşmaq lazımdır. Vacibdir ki, universitet və elmi tədqiqat institutundan olan alimlər, tutaq ki, riyaziyyat və biologiya sahələrində birgə tədqiqat aparsınlar. Hansı ki, bunu universitet daxilində bu vaxta qədər edə bilməmişlər, çünki onların səriştələri buna çatmayıb. Deməli, elmi tədqiqat institutunda olan riyaziyyatçılar universitetdən olan biologalar, onların həll etdiyi hər hansı mülahizə

loqlara onların həll edə bilmədikləri mürəkkəb riyazi hesablamalar və ya modellərin qurulmasında çatışmayan işlərdə kömək edə bilər. Bu nə verəcək?

1. Bu cür araşdırımlar daha yüksək istinadlı qazanacaq. Bu, artıq səbut olunub. Yəni dissiplinararası sahələrə həsr olunmuş, məqalələr dar ixtisas sahələrinə aid məqalələrlə müqayisədə daha çox istinad qazanır.

2. Bu cür araştırmalar ölkəyə daha çox im-pakt verir. Çünkü onların əsasında sənaye, sosial, tibb sahələr üçün texnologiyalar hazırlanı bilər. Bu isə iqtisadiyyat üçün böyük səmərə deməkdir.

Bu, heç də o demək deyil ki, fundamental elm sahələri ilə məşğul olmağı kənara qoyaq. Bu, aydındır, ancaq onlar da dissiplinararası olmalıdır. Cox pis haldür ki, insanlar bəzən özlərinin dar sahələrinə fokuslanır və digər mütəxəssislərlə qarşılıqlı əlaqəyə girmir. Universitetlərlə elmi-tədqiqat institutları arasında araşdırmlar məhz tədqiqatçıları ona doğru yönəltməlidir ki, onlar daha çox dissipativ sistemlər haqqında məlumatlar verir.

- *Böyük kəşflər də məhz dissiplinlərarası sahada baş verir.*

- Elbette. Öslində bütün keşflər, ixtiralar, gündelik həyatımızda istifadə etdiyimiz texnologiyalar az və ya çox dərəcədə dissiplinə-rası sahələrə aiddir. Buna görə də biz Azərbaycanda maksimum dərəcədə tədqiqatçıları-mızı ona yönəltməliyik ki, onlar məhz dissiplinə-rası tədqiqatlara yönelməyə çalışımları-va iralılışınlar. Təbii ki, həm milli, həm da

“Universitetlər birgə

brend yaratmalıdırlar”

- Bir sıra ölkələrdə universitetlərin müxtəlijə assosiasiya və birlikləri var. Azərbaycan universitetlərinin assosiasiyasının yaradılması ideyasına necə baxırsınız. Qərbdə biz bunun praktik əhəmiyyətini görürük

Qeyd edək ki, müsahibimiz qlobal reytinqlər, təhsil və elmi-tədqiqat təşkilatları üçün strateji inkişaf proqramlarının, habelə təhsil, elm və innovasiyaların populärlaşdırılmasına, dəyişikliklərin idarə olunmasına, məlumatların təhlili və ali məktəblərin rəqabət qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə yönəlmış dövlət proqramlarının hazırlanması sahəsində beynəlxalq ekspertdir. Ümumdünya Təhsil Tədqiqatçıları Assosiasiyasının (World Education Research Association - WERA), Beynəlxalq Elm və Infometriya Cəmiyyətinin (International Society for Scientometrics and Informetrics - ISSI), Avropa Beynəlxalq Təhsil Assosiasiyasının (European Association for Higher School Administration and Education - EAHE) üzvüdür.

n - EAIE) üzvüdür.

ABŞ-nin 6 nüfuzlu universitetindən qəbul alan azərbaycanlı gənc

BANM-in tələbəsi Hyuston Universitetində təhsilini davam etdirəcək və tədqiqat üzrə köməkçi kimi çalışacaq

Bakı Ali Neft Məktəbinin (BANM) "Kimya mühəndisliyi" ixtisasının V kurs tələbəsi Nihad Əhmədli 4-ü tam təqaüdü olmaqla, ümumilikdə ABŞ-nın 6 universitetinin birbaşa doktorantura səviyyesine qəbul olub.

"Azərbaycan müəllimi" xəber verir ki, tələbenin təqaüd qazandığı universitetlər Hyuston, Luiziana, Kansas və Tulsa universitetləridir. O, Mərkəzi Florida və Nyu-Hampşir universitetlərinə də qəbul alıb.

Nihad Əhmədli təhsilini Hyuston Universite-

tində davam etdirəcək, həmçinin burada tədqiqat işi üzrə köməkçi kimi çalışacaq. Onun buradan qazandığı illik təqaüdün məbləği 55.000 ABŞ dollarıdır.

N.Əhmədli BANM-in foal tələbələrindən biridir. O, 2019-cu ildə BANM-a 638.3 balla qəbul olub. "TEKNOFEST 2023" yarışının finalçularından biridir. "SOCAR Türkiyə" də daxil olmaqla, SOCAR-in bir sıra müəssisələrində, həmçinin digər şirkətlərdə təcrübə keçib.

Mingəçevir Turizm Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Qənbərzadə Əli Musa oğluna verilmiş AA-024652 nömrəli subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və idman Akademiyası tərəfindən 2010-cu ildə Məmmədovar Kənan Ramiz oğluna verilmiş B-178288 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Sənaye-Pedaqoji Texnikumu (indiki ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci) tərəfindən 2004-cü ildə Məmmədova Gülşən Mübariz qızına verilmiş BB-II-065547 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitmiş Valiyev Kamil Şahin oğluna verilmiş B-696092 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Dövlət Universiteti tərəfindən 2000-ci ildə Qasafarov Vasif Səttar oğluna verilmiş A-039216 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xocavənd rayon Tuğ kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitmiş İldirimi Ruhəngiz Fazıl qızına verilmiş B-411144 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 11 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitmiş Hüseynova Esmira Üzeyir qızına verilmiş B-428733 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Nəzərlə Zinyət Nohmet qızına verilmiş A-049150 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə oləvə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Burzubənd kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitmiş Baxşıyev Rəşad Nazim oğluna verilmiş B-072941 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 14 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1994-cü ildə bitmiş Hüseyxanov Mais Müqəddin oğluna verilmiş 218 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad Dövlət Sosial İqtisad Kolleci tərəfindən 2006-ci ildə Əliyeva Gültəkin Ağaklı qızına verilmiş BB-II-040984 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 258 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitmiş Hüseyinli Rüstəm Vüqar oğluna verilmiş E-270734 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 221 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitmiş Quliyeva Aynurə Səyahət qızına verilmiş B-

Etibarsız sayılır

019336 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti tərəfindən 2020-ci ildə Mahmudova Aydan Hafis qızına verilmiş C-055563 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon İncə-Zunud kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2002-ci ildə bitmiş Pirməmmədova (Əlimova) Tünzala Qurbanbala qızına verilmiş B-670719 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitmiş Əbilova Hemidə Əkbər İbrahim oğluna verilmiş E-187822 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1998-ci ildə bitmiş Hüseynova İləhə Səfər qızına verilmiş B-235930 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 265 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1998-ci ildə bitmiş Hüseynova İləhə Səfər qızına verilmiş B-650990 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Neftçala şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitmiş Panəliyeva (Şerifova) Kəoni Siyahət qızına verilmiş B-650996 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli rayon Oruclu kənd tam orta məktəbi 2021-ci ildə bitmiş Qurbanova Fəridə Fəqani qızına verilmiş C-524820 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Nəsimi kənd tam orta məktəbi 2016-ci ildə bitmiş Memmedli Nurlan Fikret oğluna verilmiş A-571985 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zəngilan şəhər 15 nömrəli tam orta məktəbi 2023-ci ildə bitmiş Zekullahi Zəhra Nizami qızına verilmiş E-604488 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 225 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitmiş Hüseyinli Rüstəm Vüqar oğluna verilmiş E-270734 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 221 nömrəli tam orta

Şəmkir rayon Çinarlı qəsəbə tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitmiş Nasibova Ramile Abbas qızına verilmiş A-539991 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası tərəfindən 2021-ci ildə Xəlifəquliyev Sakit Vidadi oğluna verilmiş C-128574 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Büləbəd adına Orta İxtisas Müsiqi Məktəbini 2009-cu ildə bitmiş Hacıyev Zaman Ağasalam oğluna verilmiş E-396541 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Universiteti tərəfindən 2023-cü ildə Almasov Sirac Zahir oğluna verilmiş E-571706 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitmiş Hüseynov Əbülfəz Arif oğluna verilmiş E-348352 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göyçay şəhər M.Füzuli adına 6 nömrəli tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitmiş Rəcət Rövşən Şahlar oğluna verilmiş A-257848 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Neftçala şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitmiş Əzizova Əminə Elçin qızına verilmiş B-650990 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Ağşağı Ağcakənd qəsəbə tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitmiş Salahova (Şirinova) Günel Sileyman qızına verilmiş B-420035 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sırvan şəhər 16 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2005-ci ildə bitmiş Pirigulu Vüsələ Azadəli qızına verilmiş B-151749 nömrəli əsas təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 34 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitmiş Əliyeva Günel Ələsgər qızına verilmiş B-036683 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Xoylu kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitmiş Veliyev Asaf Vəli oğluna verilmiş A-490643 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2004-ci ildə Zeynalova Tutu Nizami qızına verilmiş AB-I-084815 nömrəli diplom və 2005-ci ildə verilmiş 0719 nömrəli internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakən rayon Qullar kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitmiş Məmmətiyev (Məmmətiyev) Ceyhun Oruc oğluna verilmiş A-153420 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala şəhər 1 nömrəli tam orta

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq 539-67-74

Reklam və elanlar 539-20-77; elan@media.edu.az

Ünvan: AZ-1073/2, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan neşriyyatı" MMC, 9-cu mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan neşriyyatı" MMC-də çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 513 Sifariş 1003

Məsul növbətçi: Ş.Cəfərov

Zaqatala rayon Aşağı Tala kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 2002-ci ildə bitmiş Qədirova (Tahir-zadə) Halime Fikret qızına verilmiş 605067 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir Tibb Kolleci tərəfindən 2011-ci ildə Məmmədova Günay Əli qızına verilmiş AA-005232 nömrəli subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitmiş Hüseynova (Şixizadə) Ülkər Vaqif qızına verilmiş A-726157 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası tərəfindən 2017-ci ildə Əhmədova Dinara Rauf qızına verilmiş A-128922 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Qapaklı kənd tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitmiş Səferov Seyidli Qənet oğluna verilmiş E-170644 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti tərəfindən 2019-cu ildə Cəfərov Anar Samir oğluna verilmiş C-031264 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Sim kənd tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitmiş Cəbrayılli Sahil Sahib oğluna verilmiş A-004027 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2022-ci ildə Mahmudova Q